

Příběh pouště

Text A

Nepředstavitelné horko, nekonečná písečná moře, nepřátelské krajiny kamenů a skal. To je Sahara. Přesto se zde ještě před 6000 lety proháněla stáda na zelené savaně a blýskala se jezera v záři slunce.

Odborníci umí vysvětlit, proč se poušť stala pouští.

Cestovatel Ladislaus Eduard Almásy objevil v roce 1933 v rudém písku Sahary v Gilf Kebir na jihozápadě Egyptu jeskyně pomalované obrázky. Postavy byly ve vodorovné poloze, ruce a nohy doširoka roztaženy... Nebylo pochyb. Postavičky znázorňovaly plavání! Jak to? Zde? Na jednom z nejsušších míst na planetě, kde nenajdete ani kapku vody? Vždyť nejbližší oáza, oáza Dahkla, je odsud vzdálená na 600 km!

Nomádi věřili, že obrázky na skály nakreslili duchové pouště. Cestovatel však dospěl k závěru, že Sahara nebyla vždy pouští, čímž se dostal do sporů s tehdejšími geografy. Dnes již víme, že Sahara má svoji vlhkou minulost. Bystří průzkumníci objevili v dnes pusté krajině mnoho důkazů: koryta dřívějších řek, dna dnes již dávno vyschlých jezer a dokonce i kostry utopených lidí... Na základě těchto důkazů sestavili odborníci zajímavý příběh. Příběh, který vypráví o tom, jak se z krajiny porostlé bujným trávovým porostem v průběhu několika tisíciletí stala suchá poušť.

Text B

V pradávných dobách pokrýval oblast dnešní Severní Afriky obrovský ledovec. V dobách dinosaurů byly velké oblasti Sahary zatopeny mořem. Obrovská síla vulkanické činnosti vyzdvihla později pohoří Ahhagar a Tibesti. Jejich vyzdvížené skalní plošiny vytvořily přírodní kamenolomy: v průběhu miliónů let skály rozdrobily vítr, voda, horko i chlad na kameny a písek. A když celý kraj vyschnul, vytvořily se rozsáhlé písečné a štěrkové oblasti. Tehdy se stala Sahara poprvé pouští.

Před 20 000 lety, v době, kdy vrcholila poslední doba ledová, byla poušť dokonce výrazně větší, než dnes. Asi před 16 000 lety se klima na západě Sahary výrazně zvlhčilo. Vědci našli stopy po mohutných deštích. V průběhu několika století se téměř celá poušť zazelenala. V místech našich jeskynních maleb se vytvořila dokonce přírodní přehrada, jejíž hráz tvořila obrovská písečná duna. Po jednom „stoletém dešti“ se však tato přírodní hráz provalila... Voda vytvořila obrovské řečiště a zřejmě se dostala až do Nilu. Z Nilu pak putovala některá zvířata touto vodní cestou, a tak můžeme dnes najít uprostřed pouště třeba schránky vodních šneků nebo kostry ryb...

Text C

Když se Sahara zazelenala a z hor začaly stékat potoky a řeky, vznikla početná jezera. Dnešní Čadské jezero, které zoufale vysychá, dosáhlo tehdy hladiny o 40 m vyšší než dnes a rozlohy velikosti Německa! Písečné duny porostly nejprve trávou, později keři, dokonce i stromy. V krajině pobíhali sloni, leopardi, pštrosi... A krajinu osídlili lidé.

Zvlhčení klimatu má na svědomí precese zemské osy. Tento „káčovitý“ pohyb způsobil před 16 000 lety přiblížení severní polokoule ke Slunci a v Severní Africe se posílil letní monzun.

Idyla však trvala jen několik tisíciletí. Asi před 5500 lety došlo k dramatické změně. Ustalo deštivé počasí a poušť se opět začala šířit. Vysvětlit však tak prudkou změnu klimatu jen precesí zemské osy ale nejde. Svoji roli tu sehrálo ještě něco jiného. Výkyv počasí způsobil ústup vegetace. Světlá poušť odrážela více slunečního záření, vzduch se ochladil a klesl a přestaly se tvořit dešťové mraky. Čím více vegetace mizelo, tím méně přšelo... Klesly zásoby spodní vody. Nejdřív uschly stromy, pak keře a tráva... Lidé zůstávali v oázách tak dlouho, jak to šlo. Mnohým nezbylo nic jiného, než se stěhovat za vodou...

Dnešní Sahara: z jedné čtvrtiny písečná moře, dále kamenné, štěrkové pouště a pohoří. Představte si, že pohoří Ahaggar je velké asi jako Alpy a dokonce tu někdy i sněží.

Prameny: Geo kompakt Nr.12, Die Grundlage des Wissens, Die Wüste, 17.8. 2007